

ArkivsakID.: 14/9172
Arkivkode: FA-F13, TI-&13

Larvik
kommune

Saksnummer	Utvalg/komite	Møtedato
007/15	Innvandreråd	10.03.2015
005/15	Oppvekstkomiteen	11.03.2015
003/15	Omsorgskomiteen	11.03.2015
024/15	Formannskapet	18.03.2015

HØRING - NOU 2014: 8 TOLKING I OFFENTLIG SEKTOR - ET SPØRSMÅL OM RETTSSIKKERHET OG LIKEVERD

RÅDMANNENS FORSLAG TIL VEDTAK:

1. Larvik kommune tar Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementets utredning og forslag til orientering.
2. Larvik kommune prioriterer tiltak med følgende rekkefølge og hovedinndeling:
 - Pålegge/øke bruk av kvalifiserte tolker. Tiltak 77, 1, 4 og 6.
 - Kvalifisering/autorisering av tolker. Tiltak 23, 26, 32, 35 og 39.
 - Videreutvikle og kvalifisering for bruk av skjermtolking. Tiltak 55,56, 57, 58 og 59.
 - Kvalifisering av tolkebrukere. Tiltak 60 og 61.

10.03.2015 Innvandreråd

Møtebehandling:

Sissel Åsheim ga en kort orientering om høringsdokumentet, og kommunens kommentarer til høringen inkludert kommunes forslag til prioriterte tiltak

Rådmannens forslag til vedtak ble enstemmig anbefalt vedtatt.

IVR-007/15 Vedtak:

1. Larvik kommune tar Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementets utredning og forslag til orientering.
2. Larvik kommune prioriterer tiltak med følgende rekkefølge og hovedinndeling:
 - Pålegge/øke bruk av kvalifiserte tolker. Tiltak 77, 1, 4 og 6.
 - Kvalifisering/autorisering av tolker. Tiltak 23, 26, 32, 35 og 39.

- Videreutvikle og kvalifisering for bruk av skjermtolking. Tiltak 55,56, 57, 58 og 59.
 - Kvalifisering av tolkebrukere. Tiltak 60 og 61.
-

11.03.2015 Omsorgskomiteen

Møtebehandling:

Det ble votert over rådmannens forslag til vedtak, som ble enstemmig anbefalt vedtatt.

OMK-003/15 Vedtak:

1. Larvik kommune tar Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementets utredning og forslag til orientering.
 2. Larvik kommune prioriterer tiltak med følgende rekkefølge og hovedinndeling:
 - Pålegge/øke bruk av kvalifiserte tolker. Tiltak 77, 1, 4 og 6.
 - Kvalifisering/autorisering av tolker. Tiltak 23, 26, 32, 35 og 39.
 - Videreutvikle og kvalifisering for bruk av skjermtolking. Tiltak 55,56, 57, 58 og 59.
 - Kvalifisering av tolkebrukere. Tiltak 60 og 61.
-

11.03.2015 Oppvekstkomiteen

Møtebehandling:

Rådmannens forslag til vedtak ble enstemmig anbefalt vedtatt.

OK-005/15 Vedtak:

1. Larvik kommune tar Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementets utredning og forslag til orientering.
2. Larvik kommune prioriterer tiltak med følgende rekkefølge og hovedinndeling:
 - Pålegge/øke bruk av kvalifiserte tolker. Tiltak 77, 1, 4 og 6.
 - Kvalifisering/autorisering av tolker. Tiltak 23, 26, 32, 35 og 39.
 - Videreutvikle og kvalifisering for bruk av skjermtolking. Tiltak 55,56, 57, 58 og 59.
 - Kvalifisering av tolkebrukere. Tiltak 60 og 61.

18.03.2015 Formannskapet

Møtebehandling:

Det ble votert over rådmannens forslag, som ble enstemmig vedtatt.

FSK-024/15 Vedtak:

1. Larvik kommune tar Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementets utredning og forslag til orientering.
2. Larvik kommune prioriterer tiltak med følgende rekkefølge og hovedinndeling:
 - Pålegge/øke bruk av kvalifiserte tolker. Tiltak 77, 1, 4 og 6.
 - Kvalifisering/autorisering av tolker. Tiltak 23, 26, 32, 35 og 39.
 - Videreutvikle og kvalifisering for bruk av skjermtolking. Tiltak 55,56, 57, 58 og 59.
 - Kvalifisering av tolkebrukere. Tiltak 60 og 61.

SAKSBEHANDLER: RE-leder Sissel M. Åsheim

SAMMENDRAG:

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) sender NOU 2014: 8 *Tolking i offentlig sektor – et spørsmål om rettssikkerhet og likeverd* på høring. Tolkeutvalget ble oppnevnt ved kongelig resolusjon 23. august 2013 og utredningen ble overlevert til BLD 24. september i år.

Fra høringsnotatet

Utvalgets mandat har vært å utrede og fremme forslag til samordnet, kvalitetssikret og effektiv organisering av tolking i offentlig sektor. Utvalget har tatt for seg tolking mellom norsk og andre talespråk. I tillegg inngår tolking til og fra samiske og nasjonale minoriteters språk i utredningen. Tolking for døve har ikke vært en del av utvalgets mandat.

Utvalget var bedt om å ta utgangspunkt i hver sektors selvstendige ansvar for å informere, veilede og høre sine tjenestemottakere og å beskrive behovet for tolking i offentlig sektor fremover.

Bakgrunnen var en bekymring for at mangelfull og dårlig tolking fører til at:

- ✓ *beslutninger tas på feil grunnlag*
- ✓ *folk ikke får den hjelpen de trenger*
- ✓ *offentlige ressurser brukes feil*

Tolkeutvalgets utredning bekrefter dette bildet. Utvalget har konsentrert arbeidet sitt om de sektorene der hensynet til rettssikkerhet, liv, helse og likebehandling står sterkest. Justissektoren, utlendingsforvaltningen og helse- og omsorgssektoren får en grundig omtale i

utvalgets utredning. Sektorer som er sentrale for vårt velferdssystem som NAV, barnevern, skole og barnehage er også nærmere omtalt.

Utvalgets konklusjon er at underforbruk og manglende kvalitetskrav til tolker fører til at rettssikkerhet og likeverd er truet og undergraves. I tillegg mener utvalget at det er feil bruk av ressurser når samfunnet kvalifiserer tolker som ikke blir benyttet i offentlig sektor. Utvalgets oppfatning er at en hovedmålsetting må være at tolking i offentlig sektor skal bidra til å sikre rettssikkerhet og likebehandling. En naturlig følge av dette målet er at offentlige myndigheter benytter kvalifiserte tolker og at det til enhver tid skal være nok kvalifiserte tolker til å kunne møte samfunnets behov for tolketjenester. Tolking må, ifølge utredningen, anses som en integrert del av oppgaveløsningen i sektorene. Til sammen foreslår utvalget mer enn 70 tiltak for å øke bruken av kvalifiserte tolker i alle deler av offentlig sektor (jf. vedlagte liste). Utvalgets vurderinger og forslag fremgår i slutten av hvert kapittel (kapitlene 5-7 og 9-16).

Departementet ber om høringsinstansenes synspunkter på flest mulig av tiltakene, og spesielt de som berører egen sektor.

Rådmannen har begrunnet og prioritert mellom utvalgets forslag til tiltak slik det framgår i vurderinger og i forslag til vedtak.

Larvik kommune har egen tolketjeneste som har vært involvert i denne høringsuttalelsen.

HANDLINGSROM:

Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementets brev av 02.12.2014 med anmodning om uttalelse til NOU 2014: 8 Tolking i offentlig sektor – et spørsmål om rettssikkerhet og likeverd.

Kommunestyret står fritt i å uttale seg til de ulike tiltak som fremmes i høringen.

FAKTISKE OPPLYSNINGER:

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) sender NOU 2014: 8 *Tolking i offentlig sektor – et spørsmål om rettssikkerhet og likeverd* på høring. Tolkeutvalget ble oppnevnt ved kongelig resolusjon 23. august 2013 og utredningen ble overlevert til BLD 24. september i år.

SITAT FRA NOU:

Bakgrunn for utvalget

Tolkeutvalgets mandat tar utgangspunkt i at offentlige myndigheter bruker betydelige ressurser på tolketjenester, men at dagens ressursbruk ikke nødvendigvis gir utslag i kvalitet på tolkingen.

Det er både underforbruk av tolker, manglende kvalifikasjonskrav og mangelfulle rutiner for bestilling.

Utvalgets arbeid bekrefter at underforbruk og manglende kvalitetskrav fører til at rettssikkerhet og likeverd er truet og undergraves.

I tillegg er det feil bruk av ressurser når samfunnet kvalifiserer tolker som ikke blir benyttet i offentlig sektor.

(Riksrevisjonen viser at politiet brukte cirka 64 millioner kroner på tolking i 2009, men at 60 prosent av tolkene som ble benyttet ikke hadde dokumenterte kvalifikasjoner. En undersøkelse foretatt for Helse Sør-Øst viser at ni av ti tolker som ble brukt ved behandling i

spesialisthelsetjenesten i 2011 manglet formelle kvalifikasjoner, til tross for krav om dette i anbudskonkurransen).

Utvalgets oppfatning er at en hovedmålsetting må være at tolking i offentlig sektor skal bidra til å sikre rettssikkerhet og likebehandling.

En naturlig følge av dette målet er at offentlige myndigheter bruker kvalifiserte tolker og at det til enhver tid skal være nok kvalifiserte tolker til å kunne møte samfunnets behov for tolketjenester.

Tolking må anses som en integrert del av oppgaveløsningen i sektorene. Hvis tolking er nødvendig for å løse de oppgavene etatene er satt til, må det også settes av nødvendige midler slik at tjenesteytere kan kommunisere via kvalifisert tolk. Kommunikasjon via tolk må være en naturlig del av driften i alle offentlige etater. Utgifter til tolketjenester må synliggjøres i budsjettene.

Plikt for offentlig sektor til å bruke kvalifisert tolk

Kunnskapsgrunnet viser at tolketjenester ikke blir tilstrekkelig prioritert i offentlig sektor, selv om det har skjedd en positiv utvikling på feltet de siste årene. Lovverket som gjelder kommunikasjon via tolk er fragmentert og oppfattes ulikt.

Utvalget mener derfor at en lovforankring av offentlige tjenesteyteres plikt til å bruke kvalifisert tolk er nødvendig. Utvalget foreslår at det innføres en lovhjemlet plikt for offentlig sektor til å bruke kvalifisert tolk fra 1. januar 2019. Deler av loven kan eventuelt tre i kraft tidligere.

Lovhjemlingen bør være i form av egen lov (tolkeloven). Plikten til å bruke kvalifisert tolk bør gjelde situasjoner som berører rettssikkerhet og likeverd.

Med kvalifisert tolk menes at tolken, som et minimum, oppfyller vilkårene for oppføring i Nasjonalt tolkeregister (kategori 5), jf. kapittel 10 og 17.

Opptappingsplan 2015–2018

Utvalget foreslår en opptappingsplan for tolketjenester i perioden 2015–2018. Planen skal bidra til å øke antallet kvalifiserte tolker tilstrekkelig innen den foreslåtte plikten til å bruke kvalifisert tolk inntre 1.1.2019. I tillegg skal det være på plass gode systemer for formidling, bestilling og oppfølging av tolkene.

Offentlige myndigheter har ansvar for å tilby tolketjenester ved behov

Utvalget ser med bekymring på at underforbruk og feil bruk av tolk gir gale domsavsigelser, feilbehandlinger, saksbehandlingsfeil, lav effektivitet, lengre ventetid og økt ressursbruk. Utvalget viser til at bruk av kvalifiserte tolker bidrar til å redusere misforståelser, frustrasjoner og sannsynligheten for at viktig informasjon går tapt. God kommunikasjon vil øke tilliten til myndighetene og virke forebyggende. Utredningen dokumenterer at bruk av tolk i mange tilfeller er ressurs- og tidsbesparende.

Hver enkelt sektor bør, etter utvalgets oppfatning, ha et selvstendig ansvar for bestilling, kvalitetssikring og oppfølging av tolkene. Bestillerkompetansen i offentlig sektor bør styrkes. Utvalget har vurdert ulike løsninger for bestilling av tolketjenester til offentlig sektor og har landet på at hver sektor må ta ansvar for å utvikle egnede løsninger for bestilling.

Nasjonalt tolkeregister – krav om oppføring, økt antall tolker, klageordning og tilsyn

Utvalget mener at det bør stilles krav om at alle tolker som benyttes i offentlig sektor skal være oppført i Nasjonalt tolkeregister eller at tolkene kan dokumentere at de oppfyller kvalifikasjonskravene for oppføring i registeret. IMDi bør utstede egne identitetskort til tolkene i registeret slik at det blir enklere for oppdragsgiver å sjekke tolkenes dokumenterte kvalifikasjoner.

Utvalget mener at tilsyn med tolker og deres kvalifikasjoner bør forsterkes. Tilsyn er, etter utvalgets oppfatning, et viktig verktøy for å heve kvaliteten på en tjeneste. Utvalget mener at IMDi bør ha en slik tilsynsrolle.

Økt behov for kvalifiserte tolker

Utvalget viser til Statistisk sentralbyrås befolkningsfremskrivninger som viser at antall innvandrere, og dermed det språklige mangfoldet, vil øke i årene fremover. Det snakkes i dag rundt 300 ulike språk i Norge og det er registrert tolkebehov i mer enn 100 av dem. I Nasjonalt tolkeregister er det, per juni 2014, oppført tolker i 64 ulike språk. Det vil være behov for best mulig kunnskap om hvilke språk det bør utdannes tolker i og estimerer av hvor stort behovet vil være i tiden fremover.

Krafttak for å kvalifisere flere tolker

Utvalget mener at en styrking av kvalifiseringstiltakene for tolker er nødvendig for å dekke samfunnets behov for tolketjenester. Utvalget mener at dette bør være et offentlig ansvar.

Elementer i en satsing for kvalifisering av tolker vil være:

- systemer for å innhente kunnskap om tolkebehov i ulike språk
- styrket tolkeutdanning, inkludert opplæring i skjermtolking
- tilbud om bachelor i tolking
- eget utdanningstilbud for tolker i samiske språk
- fleksibelt utdanningsløp med blant annet høy lærertetthet og praktiske øvelser
- bevisstgjøring når det gjelder betydningen av å tilby utdanning i flere fremmedspråk, både i grunnopplæringen og på høyskole-/universitetsnivå, for å bedre rekrutteringen til tolkeutdanningen og for å bedre dra nytte av språkmangfoldet i Norge.

Styrking og effektivisering av statsautorisasjonsordningen for tolker

Det bør gis tilbud om autorisasjonsprøve i tolking i flere språk årlig. Det bør bygges opp tiltak som gjør at flere kandidater kan tilegne seg den kompetansen som kreves for å bestå autorisasjonsprøven.

Blant annet vil en bachelorgrad kunne bidra til dette. En samlet gjennomgang av tolkeutdanningen og autorisasjonsprøven bør vurderes.

Styrking, kvalitetssikring og faglig oppfølging av Tospråklig sjekk for potensielle tolker (ToSPoT)

Minimumskrav for personer som ønsker å ta oppdrag som tolk i offentlig sektor fastsettes gjennom Tospråklig sjekk for potensielle tolker (ToSPoT).

Økt bruk av skjermtolking

Norge er et langstrakt land med store avstander og spredt bosetting. Det sier seg selv at behovet for kvalifiserte tolker i over 100 språk ikke kan dekkes lokalt. Likevel skal likeverdige offentlige tjenester gis til alle, uavhengig av hvor de bor i landet. Utvalget mener at økt bruk av fjerntolking (telefon- og skjermtolking) er nødvendig for å sikre rettssikkerheten, og gi likeverdige tjenester, til hele befolkningen.

Offentlige tjenesteytere må kunne kommunisere via tolk

Alle profesjonsutøvere som er ansatt i offentlig sektor må kunne kommunisere med alle sine brukere.

Temaet «Kommunikasjon via tolk» bør, etter utvalgets vurdering, derfor introduseres på grunnutdanningene til aktuelle yrker som leger, advokater, sykepleiere mv. Kommunikasjon via tolk bør også inngå i internopplæringen av ansatte som trenger tolk i sitt arbeid.

Bedre lønnsvilkår og arbeidsforhold for tolkene

Utvalget mener at stor variasjon i rammevilkår for tolkeoppdrag i ulike deler av offentlig sektor er uheldig. Denne variasjonen kan bidra til å undergrave tolkeyrket og tolkenes profesjonalitet, den kan bidra til sosial dumping og den kan hindre tilgang til gode tolketjenester. Kunnskapsgrunnlaget og innspill utvalget har mottatt indikerer at det er en sammenheng mellom lave timesatser, at utdannede tolker velger bort tolkeyrket og dårlig

kvalitet på tolketjenestene. Utvalget anbefaler at det innføres et lønnsregulativ for tolker. Dette vil bidra til å rydde opp i et uoversiktlig marked. Utredningen viser til Kammarkollegiet i Sverige som, i Vägledning for avrop av tolkförmedlingstjänster, har spesifisert differensierte satser for tolkene ut fra deres kvalifikasjoner.

Samiske og nasjonale minoriteters språk

Stort sett vil de tiltakene som er foreslått i utredningen også gjelde for samiske språk. Utvalget understreker samisktalendes rett til å velge om han/hun vil snakke samisk eller norsk i møte med offentlige sektor innenfor forvaltningsområdet for samiske språk. Det er tjenesteyters ansvar å bestille tolk hvis det er ønskelig fra brukerens side.

Innstillingen fra utvalget er enstemmig.

Fullstendig høringsdokument:

https://www.regjeringen.no/contentassets/30fcdca70a59402c9bd79b62ce24b397/nou2014_8.pdf

Vedlagt følger tiltakslisten som høringsinstansene er oppfordret til å prioritere.

ØKONOMISKE KONSEKVENSER:

Høringsuttalelsen har ingen økonomiske konsekvenser.

Dersom høringsforslaget skulle føre til en lovendring fra 01.01.2019 kan tolkeutvalgets forslag føre til noe økte utgifter for kommunen, da man ikke kan se bort i fra at noe underforbruk av tolketjenester er en realitet også i Larvik.

KONSEKVENSER FOR BARN OG UNGE:

Rettsikkerheten knyttet til barn og unge vil bli styrket og lovforslaget bør sees i sammenheng med forslaget som Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet jobber videre med om et lovforbud mot bruk av barn som tolk.

ALTERNATIVE LØSNINGER:

1. En alternativ løsning er at Larvik kommune endrer på uttalelsene til Rådmannen ved at enkelttiltak tas ut eller legges til.
2. En annen løsning er at Larvik kommune ikke uttaler seg til høringen.

VURDERINGER OG KONSEKVENSER:

Til sammen foreslår utvalget mer enn 70 tiltak for å øke bruken av kvalifiserte tolker i alle deler av offentlig sektor (jf. vedlagte liste). Utvalgets vurderinger og forslag fremgår i slutten av hvert kapittel (kapitlene 5-7 og 9-16).

Rådmannen har valgt å si noe om de som er mest relevante for Larvik kommune. Larvik kommune har egen tolketjeneste og mange av forslagene til tiltak har tolketjenesten allerede «på plass». Rådmannen kjenner igjen en del av de utfordringene som nevnes i høringen. På den ene siden har vi utfordringen med å kvalifisere og autorisere tilstrekkelig med tolker og på den andre siden den mer lokale utfordringen med å rekruttere og beholde de kvalifiserte tolkene.

I forhold til de 77 tiltakene der høringsinstansen ber om synspunkter på flest mulig av tiltakene og spesielt de som berører egen sektor vil rådmannen prioritere følgende:

- Innføre lovpålagt plikt for forvaltningen til å bruke kvalifisert tolk i gitte situasjoner (tiltak 77). Dette tiltaket vurderes som det viktigste enkelttiltaket for å bedre de deler av tolketjenesten som utvalget har pekt på som lite tilfredsstillende. Dette vil i stor grad bidra til rettssikkerhet og likeverd. I tilknytning til dette vil også tiltak 1, 4 og 6 få høy prioritet. Dette betyr å øke bruken av kvalifiserte tolker i alle deler av offentlig sektor.
- Neste prioritet fra Larvik kommune er opplæring, kvalifisering og autorisering (tiltak 23, 26, 32, 35, 39 og 55). I henhold til tiltak 26 foreslås det tiltak som vil sikre at høgskoler i distriktene får mulighet til å arrangere tolkeutdanning, jo flere utdanningstilbud, jo større er mulighetene for å få flere kvalifiserte tolker lokalt.
Bachelorutdanning (tiltak 23) vil også bidra til profesjonalisering av tolkeyrket. Tilbud om autorisasjonsprøve i flere språk hvert år (tiltak 32) vil kunne bidra til større tilgjengelighet av statsautoriserte tolker. For å redusere strykprosenten ved autorisasjonsprøve bør det prioriteres tiltak som gir kandidater nødvendige forutsetninger for å bestå (tiltak 35). For ytterligere å styrke tolketjenestene i distriktene bør man øke kapasitet for testing og kvalitetssikring av kandidater (tiltak 39). Når det gjelder tiltak 55, jmf. tiltak 56, 57, 58 og 59 er det svært viktig å tilrettelegge for økt bruk av skjermtolking, spesielt for distriktene. Etablering av et nasjonalt utviklings- og kompetanse senter for skjermtolking (tiltak 56) er viktig for å få tilgang til og kunne utnytte kvalifisert kompetanse. Videreutvikling og utbygging av teknisk utstyr er sentralt i denne forbindelse.
- Opplæring i kommunikasjon via tolk for yrkesgrupper som bruker tolk i sitt arbeid (tiltak 60) samt å innføre temaet på aktuelle grunnutdanninger og i internopplæring i offentlige etater (tiltak 61) er både i tolkebrukers og tolkers interesse.

Vedlegg:

Dok.nr	Tittel på vedlegg
926801	NOU 2014-8 tiltak2.pdf

Rett utskrift bevitnes og sendes

- saksbehandler for oppfølging

Larvik, 23.3.2015

for rådmannen

Lise Dybdahl
Sekretær